

ETHNO-LORE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NÉPRAJZI KUTATÓINTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVE XXVII.

FŐSZERKESZTŐ
BALOGH BALÁZS

SZERKESZTETTE
BERTA PÉTER

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA NÉPRAJZI
KUTATÓINTÉZETE

BUDAPEST, 2010

Megjelent a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával

ISSN 1787-9396

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézete
1014 Budapest, Országház u. 30.
www.etnologia.mta.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2010

© MTA Néprajzi Kutatóintézet, Budapest 2010

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

A kiadásért felelős: az MTA Néprajzi Kutatóintézet igazgatója

Borítóterv: Kaszta Mónika

A tördelés Fancsek Krisztina munkája

Képszerkesztő: Fancsek Krisztina és Nagy Károly Zsolt

A nyomdai munkálatokat a

Prime Rate Kft. végezte

Felelős vezető: Dr. Tomcsányi Péter

Budapest 2010

Printed in Hungary

TARTALOM

LELKIPÁSZTORI HATALOM ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA A 18. SZÁZADBAN

KISS RÉKA

Egyházi irányítás – egyházi fegyelmezés.

A nyilvános vallásgyakorlat egyházi kontrollja a 18. században a küküllői református egyházmegyében 11

NAGY KÁROLY ZSOLT

A látás iskolája. A vizuális tudásátadás elemi szintje a

17–18. századi ábécéskönyvekben 47

TÁRGYAK ÁLTAL KONSTRUÁLT TÖRTÉNELEM

BERTA PÉTER

Multietnikus tárgyéletrajzok, tulajdonlási verseny és repatriotizáció.

Czigánykincsek Erdélyben a 19–20. század fordulóján (1869–1917) 87

MAGYAR ZOLTÁN

Szent László-alakos kályhacsempék 123

TOMISA ILONA

A burgenlandi szentkultusz épített és tárgyi emlékei 143

BORSOS BALÁZS

A Magyar Néprajzi Atlasz virtuális 11. kötete. II. Kulturális tagolódási térképek az egyes kulturális aspektusok alapján 165

FOLKLÓR: RECEPCIÓ ÉS PANTEONIZÁCIÓ

GULYÁS JUDIT

Henszlmann Imre bírálata Arany János *Rózsa és Ibolya*

című művéről 231

DYEKISS VIRÁG

Gyobja nguo és *Gyajku* – kultúrhős és trickster a nganaszan
folklórban

261

BASKÍRIA, TUVA, MONGÓLIA – VALLÁSI SPECIALISTÁK ÉS GLOBALIZÁCIÓ

SOMFAI KARA DÁVID

A baskurt (baskír) népi orvoslás néhány fajtája

283

HOPPÁL MIHÁLY

Sámánok nyomában Tuva földjén.

Egy kis nép sámánjai a kutatások tükrében

295

SZILÁGYI ZSOLT

Városlakó nomádok. A politikai változás és a globalizáció hatásai a
mongol társadalomban

325

A KUTATÓINTÉZET MUNKATÁRSAI ÁLTAL ÍRT VAGY SZERKESZTETT, 2009-BEN MEGJELENT KÖNYVEK

339

TABLE OF CONTENTS

PASTORAL POWER AND VISUAL CULTURE IN THE 18TH CENTURY

RÉKA KISS

Church Guidance – Church Discipline. The Control of Public Religious Practice in the Calvinist Diocese of Küküllő in the 18th Century 11

KÁROLY ZSOLT NAGY

School of Gaze. The Basic Level of Transfer of Visual Knowledge in the Case of the First Readers of the 17–18th Centuries 47

HISTORY CONSTRUCTED THROUGH OBJECTS

PÉTER BERTA

Multiethnic Biographies of Objects, Proprietary Contest, and Repatriotization. *Gypsy Treasures* in Transylvania at the Turn of the 19–20th Centuries (1869–1917) 87

ZOLTÁN MAGYAR

The Figure of Saint Ladislav as Represented on Stove Tiles 123

ILONA TOMISA

Built and Material Heritage of the Saints' Cult in Burgenland 143

BALÁZS BORSOS

The Virtual 11th Volume of the Atlas of Hungarian Folk Culture. Maps About the Regional Distribution in Different Cultural Aspects 165

FOLKLORE: RECEPTION AND PANTHEONIZATION

JUDIT GULYÁS

The Critical Reception of János Arany's Epic Poem Entitled „The Tale of Rose and Violet” in 1847 231

VIRÁG DYEKISS

*Djojba Nguo and Djajku – Hero and Trickster in the
Nganasan Folklore*

261

**BASHKIRIA, TUVA, MONGOLIA – RELIGIOUS SPECIALISTS
AND GLOBALIZATION**

DÁVID KARA SOMFAI

Bashkurt (Bashkir) Folk Medicine

283

MIHÁLY HOPPÁL

Tracing Shamans in Tuva

295

ZSOLT SZILÁGYI

Nomads in Towns. Impacts of Modernisation and Globalization on
Mongolian Society

325

**BOOKS WRITTEN OR EDITED BY THE COLLEAGUES
OF THE INSTITUTE – PUBLISHED IN 2009**

339